

УДК 793.3.012

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ СЮЖЕТНОЇ ОСНОВИ ДЛЯ ХОРЕОГРАФІЧНОГО ТВОРУ**Кундис Р.Ю., Замлинний О.В.**

Львівський національний університет імені Івана Франка

У цій статті висвітлено питання як за допомогою хореографічного мистецтва, педагога або балетмейстери втілюють образ головного та другорядного персонажа у хореографічному творі та балеті. А також вибір правильного сюжету та логічної його розв'язки у танцювальному творі. Досліджено низку теоретичних питань щодо втілення сюжету та образів у дитячих колективах, роль та робота викладача танців є дуже важливою у процесі дитячого виховання. Розглядаються форми застосування сюжетних та ігрових форм танцювального мистецтва, дається загальна характеристика гармонійного впливу на їх розвиток.

Ключові слова: хореографія, мистецтво, сюжет, балетмейстер, педагог, хореографічний твір.

Постановка проблеми. Кожного дня у світі створюється безліч сюжетних хореографічних постановок, вистав та просто композицій, і тому найважливішим моментом цього є сюжет, адже завдяки ньому глядач може зрозуміти, відчувати та прожити історію яку вкладено в хореографію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми вибору сюжетної основи для хореографічного твору або постановки розглядають

у своїх дослідженнях К. Василенко, Г.П. Гусев [5], А.В. Мелехов [1], О.Г. Калугіна, І.В. Смірнов [2], Ю.А. Бахрушин [3], Т.В. Позднякова [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідженнями публікацій відомих авторів на тему вибору та побудову сюжету підтверджується актуальністю дослідженої теми. Загалом у хореографічній культурі питання із вибору сюжету та правильному його по-

будови є досить актуальне, і вважається недостатньо вивченим.

Постановка завдання. Метою статті є відображення задуму сюжетної основи для хореографічного твору, як балетмейстер за допомогою декількох думок може створити дивовижний витвір хореографії. Та як за допомогою хореографії втілити у задуманий сюжет образ героїв.

Виклад основного матеріалу. При постановці хореографічного твору, вистави, балету чи танцю неймовірно складним процесом є створення сюжету, що вимагає від балетмейстера-постановника не тільки досвіду у хореографії, музикальності але й певних балетмейстерських навичок. Щоб створити по-справжньому яскравий і цікавий сюжет, вимагається від постановника володіння даром імпровізації, художнє мислення, вміння висловити свою ідею дивовижною мовою танцю.

Сюжет є конкретним розвитком тематики і хронологічної послідовності подій. Сюжетний танець як і балет будуються по одним і тим самим законам хореографії. Сюжет повинен мати час і місце дії, причому не умовні, а певні. Чим відрізняється сюжетний танець від тематичного? Тематичний охоплює більш широке коло подій [1, с. 65].

Логіка побудови та розвитку сюжетних образів танцювального тексту повинна збігатися з сюжетної образністю музичного твору, доповнюватися образністю костюмів і співвідноситися зі сценічним середовищем, що в цілому і визначає видове своєрідність танцювальної сюжетності. Сюжетну дію в творах танцю будується або як безконфліктне, де відтворюється образ ліричного переживання або пейзажної замальовки, співвіднесення і повторення (скажімо, в сюїті) вервечки настроїв, характерів, відносин (балет «Шопенна» в постановці М. Фокіна), або як конфліктне, де в основі лежить колізія (протириччя, зіткнення).

Глядачі особливо чекають в сюжетному танці сучасної теми, тому вона завжди буде необхідна. Основні труднощі при постановці не стільки рішення самої хореографії як подолання розриву між дійсністю і умовними формами, якими обмежені засоби хореографії. Складність полягає в тому, що саме життя конкретне, а хореографія умовна. Як писав Новер: «поменьше чудес, побольше картин в жизни» [1, с. 67]. Чим менше великих явищ в життя потрібно зобразити в художньому творі, тим складніше праця автора, тим вище повинна бути мистецтво витягати з фактів узагальнення, поетичний сенс.

Одним із найбільших представників сюжетної хореографії на мою думку є класичний балет, тому що усі постановки балетів складаються на основі сюжетної хореографії. Усі видовища балетного світу насичені яскравими сюжетами, які навіть на сьогодні є унікальними. В інтерв'ю Тоомас Едур сказав: «Мне очень нравится драмбалет – сюжетный балет, если сказать правильно. Это самое сложное, что можно принести на сцену. В движении, и в абстрактных балетах тоже, должно быть чувство, которое идёт изнутри. Если исполнение или хореография пустая, то все это понимают. Для меня это очень важно».

Безсюжетні, бездіяльні виходи балету класицизму явно зжили себе в очах не тільки російської, а й західноєвропейської публіки. Необхідність створити танцювальну п'єсу відчувалася

все сильніше і сильніше. Однак становлення сюжетного балету повністю залежало від змін в суспільних відносинах. Англійська буржуазна революція XVII століття, яка призвела до влади буржуазію, і стала поштовхом, який зрушився балет з мертвої точки [3, с. 26].

Сюжетний балет зародився в Англії. Його основоположник, англієць Джон Уївер, ще в 1703 році зробив перші кроки в цьому напрямку: він почав ставити італійські бурлески, виключивши з них слово, пристосовуючись їх до англійських вдач і надаючи національний колорит народних танців. У 1717 році з'явився його сюжетний балет «Любов Марса і Венери», в якому танець був тісно пов'язаний з пантомімою. успіх вистави захопив Уївера розвивати цей новий вид балетних вистав шляхом дозволу цілого ряду теоретичних питань в області сценічного танцю. Незважаючи на те що Уївер з'явився безперечним основоположником сюжетного балету, таким зазвичай вважається французький хореограф Жан Жорж Новер [3, с. 27].

Отже, створення образу – процес суто індивідуальний у кожного балетмейстера, спільне те, що всі вони черпають матеріал для своєї роботи з життя, причому не тільки навколишнього, а й минулого, для чого ретельно вивчають всілякі матеріали. Аналізуючи весь комплекс отриманих знань, вражень, художник, в нашому випадку – балетмейстер, виробляє своє судження, свій погляд. Уміння вибрати головне, найістотніше грає велику роль для кінцевого результату роботи – створення хореографічного твору [2, с. 139–140].

Сюжетом в художній літературі називається система подій через які розкривається образ людини, його доля; за допомогою сюжету постановник втілює суспільні конфлікти, розкриває героїв в діях і вчинках, у взаєминах між собою. Сюжет відображає суттєві риси життєвого процесу, що формує людину, він конкретно історичний і може бути зрозумілий тільки в зв'язку з тими суспільно-історичними умовами, які його породили. У сюжеті обов'язків конфлікт – зіткнення різних соціальних сил, характерів, думок, почуттів, їх боротьба, яка веде до перемоги однієї з конфліктуючих сторін. Сюжет реалізується, розгортається в фабулі, тобто в хронологічній або причинної послідовності подій і дій.

Сюжет – стержень хореографічного твору. Разом з сюжетом в хореографію приходять все різноманіття реальної дійсності, подій життя і вчинків людей, що є стимулом для тих почуттів і ідей, які втілюються в розгорнутих танцювальних композиціях, народжують нову хореографію. В основі таких сюжетів лежить, як правило, конфлікт, тому розташування і взаємозв'язок подій в сюжеті визначаються розвитком конфлікту. Сюжет є найважливіша сторона змісту хореографічного твору, розкриває його тему і його ідейний зміст. Ідейно-тематичний зміст втілюється в русі подій сюжету, пов'язаних з певною життєвою ситуацією, з перипетіями дії і дозволом драматургічного конфлікту. У сюжеті реалізується зіткнення сил наскрізної дії та контрдії, розкриваються характери і образи хореографічного твору.

Як і у професійному танцювальному мистецтві створюються сюжетні танцювальні вистави та постановки, так і для дітей хореографи поста-

новники створюють сюжетні танцювальні етюди. На початку їх підготовки педагогу необхідно познайомити учасників з основними етапами постановочної сюжетної діяльності, зі структурою драматичного твору, далі навчити легко розуміти балетмейстерську ідею і майстерно передавати глядачеві сценічні образи, характери. Дуже важливо заохочувати всіх дітей і батьків, які приймають участь в підготовці номерів, а особливо тих, хто проявив організаторські здібності. Такі учні стають кращими помічниками педагога [3, с. 12].

Вибір тематики постановок ґрунтується на вікових особливостях дітей. Для учнів двох перших років навчання постановочна робота будується головним чином на елементах гри або нескладному сюжеті. В її основі просте, але цікаве, захоплює зміст танцю. Танцювальні рухи носять допоміжний характер. Головне – навчити дітей чітко і виразно виконувати всі рухи, а також невимушено, вільно почувати себе на сцені. При цьому у них виробляється важлива якість: їх руху стають засобом створення танцювального образу, розкриття змісту постановки [3, с. 13].

Першочерговим та найголовнішим завданням для створення плідної роботи з танцювальним колективом є ідейного лідера, організатора, художнього керівника, балетмейстера який визначатиме ідейно естетичне спрямування всього творчого та мистецького життя танцювального колективу. Робота викладача над втіленням образу у дітей, є дуже важливою, адже діти різної вікової категорії прагнуть навчатись ігровим методом, тому при постановці танцю треба зверта-

ти увагу на їхні бажання. Кожна дитина є індивідуальність, і тому до кожної є свій підхід. Дитячі сюжетні образи бувають різними, найчастіше це образи звірят або ж рослин, чи це зайчик, кролик, вовк, мавпеня, квіточка, листочок та інші.

Висновки. Таким чином, сюжетна хореографія є багатогою та дивовижною. За допомогою сюжету балетмейстер створює історію яку глядачі та танцюристи проживають з кожним па. Загалом робота з сюжетом у танці є доволі важка, та як вимагає великих знань з мистецтва балетмейстера, навичок високого рівня хореографії.

В основі таких сюжетів лежить, як правило конфлікт, тому розташування і взаємозв'язок подій в сюжеті визначаються розвитком конфлікту. Кожен танцювальний номер який створює постановник повинен мати логічний початок та завершення, та будуватись за законами драматургії. Тому сюжетом ми звикли називати найважливішою стороною змісту хореографічного твору яка розкриває його тему і його ідейний зміст.

Розглядаючи будь який твір хореографічного мистецтва, художньої творчості, в якому чітко відображається дійсність естетичного ідеалу митця (дві складові: зміст та форма). В хореографічному творі завдяки хорошему сюжету можна досягти великих висот у постановочній роботі, збагачуючи образами головних та другорядних героїв ми створюємо дивовижний витвір мистецтва який завжди буде цінуватись. Кожна робота яка зроблена з віддачею завжди буде оцінена на відмінно, старання та працелюбність у такій професії як хореографія є еталоном.

Список літератури:

1. Мелехов А.В. Искусство балетмейстера. Композиция и постановка танца : учеб. пособие / А.В. Мелехов; Урал. гос. пед. ун-т. – Екатеринбург, 2015. – 128 с.
2. Смирнов И.В. Искусство балетмейстера: Учеб. пособие для студентов культ.-просвет. фак. вузов культуры и искусств. – М., Просвещение, 1986. – 192 с., 1 л. ил.: ил.
3. Бахрушин Ю.А. История русского балета: Учеб. пособие для учащихся хор. и культ.-просв. училищ. – М.: Советская Россия, 1965. – 227 с.
4. Позднякова Т.В. Особенности постановочной работы в детском хореографическом коллективе. Методические рекомендации / Сост. Т.В. Позднякова. – Хабаровск: КТБОУ ДО ХКЦРТДиЮ, 2016. – 16 с.
5. Гусев Г.П. Методика преподавания народного танца: Этюды: Для студентов хореографических факультетов, вузов культуры. Учебное пособие. Москва: Владос, 2002. – 205 с.

Кундыс Р.Ю., Замлынный А.В.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ПРОБЛЕМА ВЫБОРА СЮЖЕТНОЙ ОСНОВЫ ДЛЯ ХОРЕОГРАФИЧЕСКОГО ПРОИЗВЕДЕНИЯ

Аннотация

В этой статье освещены вопросы как с помощью хореографического искусства, педагоги или балетмейстеры воплощают образ главного и второстепенного персонажа в хореографическом произведении и балете. А также выбор правильного сюжета и логического его решения в танцевальном произведении.
Ключевые слова: хореография, искусство, сюжет, балетмейстер, педагог, хореографическое произведение.

Kundys R.Ju., Zamlynyi O.V.

Lviv I. Franko National University

REFLECTION OF SOCIAL NEEDS OF MAN BY MEANS OF CHOREOGRAPHIC ART

Summary

This article covers the issues of how with the help of choreographic art, teachers or choreographers embody the image of the main and secondary character in the choreographic work and ballet. And also the choice of the correct plot and its logical solution in the dance work.

Keywords: choreography, art, plot, choreographer, teacher, choreographic work.